

Potreba aplikácie univerzálneho navrhovania v historickom prostredí z pohľadu Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím

Ing. arch. Beata Polomová, PhD.

Ing. arch. Klára Macháčová, PhD.

Ing. arch. Tibor Varga, PhD.

Fakulta architektúry a dizajnu STU Nám. Slobody 19, 812 45 Bratislava

beata.polomova@stuba.sk

Abstrakt

Pamiatková starostlivosť sa dnes okrem ochrany a obnovy pamiatkového fondu dotýka aj aktuálnych univerzálnych výziev. V súvislosti so sociálnou udržateľnosťou je relatívne novou témou na Slovensku aplikácia univerzálneho navrhovania, ktorá sa nevyhnutne týka aj sprístupňovania historických objektov a projektov ich pamiatkovej obnovy. Slovenská republika sa zaviazala ratifikáciou implementovať do svojej legislatívy medzinárodný „Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím“ už v roku 2010. Článok 9 Dohovoru špecifikuje nároky *prístupnosti* týchto osôb nielen k fyzickému prostrediu a doprave, ale aj k informáciám, komunikačným technológiám a k ďalším prostriedkom a službám. Implementácia však neprebíha dostatočne. V súčasnosti na FAD STU začalo prebiehať riešenie samostatného národného projektu, ktoré v 1. etape analyzuje stav uplatňovania Dohovoru v zahraničí ako aj možnosti jeho zakomponovania do našich predpisov a do praxe. Jednou zo skúmaných oblastí je aplikácia na historických, respektíve pamiatkovo chránených objektoch. Príspevok prináša základné informácie o vecných náležitostiach univerzálneho navrhovania. Prezentujeme uchopenie problematiky pri pamiatkach v zahraničí, najmä v Taliansku.

Kľúčové slová: obnova pamiatok, univerzálne navrhovanie, Dohovor

1. Úvod a súčasný stav v SR

Projektová aj praktická činnosť v pamiatkovej obnove je vo svojej povahe viacprofesijná činnosť. Aj keď ide ťažiskovo o metodické problémy obnovy pamiatok, ktoré ju v dejinách nakláňali viac k umeleckému alebo k analytickému smeru, dnes dostáva veľkú váhu aj pochopenie záchrany a obnovy objektu ako stavebného diela. Architektonický návrh, ako nositeľ hlavného zámeru, je podporovaný viacerými technickými disciplínami, ktoré sa prejavujú v profesijných súčiastiach návrhu. Inak povedané, interdisciplinárna spolupráca pomáha návrhy obnovy riešiť zodpovedne. V tomto zmysle je popri vlastnom návrhu koordinačná zložka práce časovo náročnejšia smerom od architektonickej štúdie ku realizácii.

Na druhej strane, trendy environmentálnej udržateľnosti, kam patrí aj udržateľnosť kultúrno-historického prostredia, žiadajú od architektonickej štúdie overiť viaceré varianty metodického

prístupu. Objemové, priestorové, dispozičné, materiálové, konštrukčné, estetické, kapacitné... tie, ktoré vyžaduje ochrana a hlavne prezentácia konkrétnych pamiatkových hodnôt v nadväznosti na nové využitie objektu, alebo jeho modernizáciu. V článku objasňujeme jeden z ďalších nevyhnutných momentov návrhu v predprojektovom aj projektovom stupni, ktorý dnes determinuje výsledné architektonické riešenie, často krát spojené so stavebnými úpravami a úpravami interiéru. Ide o uplatňovanie princípu *univerzálneho navrhovania*, ktoré je výsledkom postoja spoločnosti voči ľudskej diverzite, vrátane osôb so zdravotným postihnutím, ktorí potrebujú viac podpory. Otvorenosť tohto postoja sa týka aj obnovy pamiatok, pričom nároky vyplývajú z medzinárodnej zmluvy OSN „Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím“ podpísanej v r. 2006 v New Yorku. Pre SR republiku nadobudol dohovor platnosť 25. júna 2010 v podobe Zb.z. 317/2010 ako Oznámenie MZV. [1].

Od podpisu prešlo na Slovensku práve 10 rokov a prax ukazuje, že v porovnaní s inými európskymi štátmi, vrátane najbližších susedov, nemáme vhodne implementované tieto princípy. Je potrebné určité bilancovanie napĺňania dohovoru a hľadania cesty k aplikácii, tak v slovenskej legislatíve, ako aj v architektonickom navrhovaní obnovy a uplatnení v praxi. V súčasnosti na FAD STU prebieha pod vedením doc. Rollovej riešenie národného projektu ESF: Podpora univerzálneho navrhovania (2020-2023), ktoré v 1. etape analyzuje stav legislatívy a praxe na Slovensku a v zahraničí, ako aj možnosti aplikovania pozitívnych príkladov zo zahraničnej praxe do našich predpisov. Jedna zo skúmaných skupín budov sú historické, respektíve pamiatkovo chránené objekty.

V oblasti univerzálneho navrhovania sa u nás spracovalo už viacero výskumov, spracovaných je viacero informačných publikácií, či už všeobecných alebo pre rôznych adresátov, ale aj špeciálne zameraných. Napríklad pre detské múzeá [02]. Oblasť väzby na pamiatky treba rozpracovať.

Dva ciele: nároky ochrany a obnovy pamiatok, u nás legislatívne ukotvené v Zb.z. 49/2002 a násl. v Zákone o ochrane pamiatkového fondu a nároky uvedeného Dohovoru, je potrebné skĺbiť v reálnych situáciách. Cieľ /výsledok sa nedosahuje jednoducho. Ako ukazujú príklady zo zahraničia, kde sa venujú uplatňovaniu už dekádu, ide o proces. Proces v čase a vecných nárokoch. Nie všetky požiadavky univerzálneho navrhovania sa dali aplikovať plne a naraz na objekte či v areáli. Akoby bola potrebná zmena klímy a správania sa spoločnosti, tak u zastupujúcich organizácií týchto osôb, u samospráv, na úradoch, u majiteľov, projektantov, manažmentu cestovného ruchu... a pod. Viaceré štáty majú už pripravené piamo pre oblasť kultúrneho dedičstva a Dohovoru rôzne príručky pre postupy, príklady, alebo priamo zakomponovanie v svojej legislatíve.

Treba však v úvode potvrdiť, že prax uplatňovania Dohovoru a princípov univerzálneho navrhovania nejde proti strate pamiatkových hodnôt.

2. Základný rámec Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím

Národná rada Slovenskej republiky s dohovorom vyslovila súhlas uznesením č. 2048 z 9. 3. 2010 a rozhodla, že ide o medzinárodnú zmluvu, ktorá má podľa čl.7 ods.5 Ústavy SR prednosť pred slovenskými zákonmi. V preambule sa opiera v článku a) o zásady proklamované v Charte Organizácie Spojených národov, ktoré *uznávajú prirodzenú dôstojnosť, hodnotu, rovnaké a neodňateľné práva všetkých príslušníkov ľudskej rodiny, ako základ slobody, spravodlivosti a mieru vo svete*. Ďalej v článku e) uznáva, že *zdravotné postihnutie je pojem, ktorý sa vyvíja, a že zdravotné postihnutie je výsledkom vzájomného pôsobenia medzi osobami so zhoršeným zdravím a medzi bariérami v postojoch a v prostredí, ktoré im bránia plne a účinne sa zúčastňovať na živote spoločnosti na rovnakom základe s ostatnými*.

Pre oblasť projektovej prípravy a realizačnej praxe je dôležité upozorniť, že týmto sa aj mení obsah pojmov a požiadaviek. Pojem *univezálného navrhovania* (Universal Design, Design for All) je širší ako pojem *bezbariérové navrhovanie* (Barrier Free Design). Zahŕňa užívateľa nielen s telesným postihnutím, ale aj osoby so sluchovým alebo zrakovým postihnutím, prípadne mentálnym postihnutím, ako aj ďalšie skupiny ako sú starí ľudia, deti, osoby s kočíkom a podobne. Článok 1 Dohovoru uvádza: *Osoby so zdravotným postihnutím zahŕňajú osoby s dlhodobými telesnými, mentálnymi, intelektuálnymi alebo zmyslovými postihnutiami, ktoré v súčinnosti s rôznymi prekážkami môžu brániť ich plnému a účinnému zapojeniu do života spoločnosti na rovnakom základe s ostatnými.*

Dôležitý je Článok 9 *Prístupnosť (Accessibility)*, z neho vyberáme:

„Bod 1: S cieľom umožniť osobám so zdravotným postihnutím, aby mohli žiť nezávislým spôsobom života a plne sa podieľať na všetkých aspektoch života, zmluvné strany prijímú príslušné opatrenia, ktoré zabezpečia osobám so zdravotným postihnutím na rovnakom základe s ostatnými prístup k fyzickému prostrediu, k doprave, k informáciám a komunikácii vrátane informačných a komunikačných technológií a systémov, ako aj k ďalším prostriedkom a službám dostupným alebo poskytovaným verejnosti, a to tak v mestských, ako aj vo vidieckych oblastiach. Tieto opatrenia, ktoré budú zahŕňať identifikáciu a odstraňovanie prekážok a bariér brániacich prístupnosti, budú sa vzťahovať okrem iného na...písm a) budovy, ...b) informačné, komunikačné a iné služby“.

Taktiež Článok 30 *Účasť na kultúrnom živote, rekreácii, záujmových aktivitách a športe: Bod 1:...aby osoby so zdravotným postihnutím ...písm. c) mali prístup k miestam určeným na kultúrne predstavenia alebo služby, ako sú divadlá, múzeá, kiná, knižnice a služby cestovného ruchu a v najväčšej možnej miere mali prístup k historickým pamiatkam a k významným miestam národného kultúrneho dedičstva.*

3. Príklady riešení a prístupov

3.1 Slovensko

Medzi prvými uplatňovanými bývajú riešené nároky na bezbariérovosť, ktoré priamo dopadajú na architektonické riešenie a postupne sa rozširujú na požadované širšie ciele Dohovoru. U nás je priama skúsenosť s realizáciami pamiatkových obnôv a týchto nárokov najmä pri tých objektoch, ktoré sú financované z európskych fondov. [03] Bezbariérový prístup je tu sledovaný ako *ex ante podmienka* (kondicionalita). Ak nie je táto podmienka naplnená, projekt je vylúčený z financovania. Sú však aj prípady, kedy sa tejto spoločenskej požiadavke nevenuje dostatočná pozornosť.

Pamiatkový zákon hovorí v §27, ods. 1: *Základná ochrana kultúrnej pamiatky je súhrn činností a opatrení vykonávaných na predchádzanie ohrozeniu, poškodeniu, zničeniu alebo odcudzeniu kultúrnej pamiatky, na trvalé udržiavanie dobrého stavu vrátane prostredia kultúrnej pamiatky a na taký spôsob využívania a prezentácie, ktorý zodpovedá jej pamiatkovej hodnote a technickému stavu.* A v §28 hovorí o *súlade užívania s pamiatkovou hodnotou*. [04] Čiže v súlade s uvedenými paragrafmi je potrebné hľadať východiská na konkrétnej lokalite skúmaním možností a metód, ako prostredie upraviť s ohľadom na tieto skupiny osôb v komplexnej šírke – pre všetkých /for all. Iste, *prístupnosť* sa neinterpretuje len ako fyzická, ale zahŕňa aj súčasné komunikačné technológie, ktorých potenciál je dostatočne široký, musia byť však vyhovujúco použité pre svoj účel. Je to výzva pre viacero profesií. Ukážkou tu môže byť príklad akcií z ČR: Hrad bez bariér, napríklad Švihov [05].

Obr. 1: Vľavo – Zdvihnutá nová podlaha v dverách historického kostola. Ide o nekoordinované riešenie preferujúce jednoduchosť technickej realizácie voči pamiatkovému aj bezbariérovému hľadisku. Foto B. Polomová, Vpravo – Príklad dodatočnej vhodnej úpravy pre bezbariérový vstup. Foto K. Macháčová.

Obr. 2: Ukážka primeraného pamiatkového aj estetického riešenia v interiéroch mestského paláca v Bratislave. Zdroj foto: B. Polomová.

3.2 Rakúsko, zámocký areál Schloss Hof, Niederösterreich

Ukážkou nedávnej komplexnej rekonštrukcie a pamiatkovej obnovy historického objektu so svojím areálom je barokový zámok Schloss Hof, geograficky blízky k Západnému Slovensku. Vysoko navštevovaná pamiatka na rozhraní troch štátov je dobrým príkladom pre analýzu a sledovanie stavebných úprav a organizačných postupov týkajúcich sa požiadaviek univerzálneho navrhovania. Súčasný prevádzkový delenie historicky veľkého areálu na zámok, statok a záhradu vytvára navzájom prepojené, ale i individuálne fungujúce funkčné celky. Výškovo gradujúci terén barokových záhrad (s pôvodne fortifikačnou úlohou navýšeného terénu asi 30m) od tzv. moravských polí až do najvyššie položenej úrovne, kde stojí zámok s príľahlou terasou a okolitými hospodárskymi objektami, bol základným predmetom prvotného riešenia bezbariérovosti. Snahou bolo, a keďže proces *sprístupňovania* stále pokračuje, aj je, fyzicky sprístupniť všetkým návštevníkom čo najväčšiu plochu areálu. To dokazujú terénne úpravy s citlivými sklonmi, aj keď nie vždy s normatívnymi hodnotami sklonov pre pohyb osoby na vozíku, čo je spôsobené aj danosťou morfológie terénu. Výnimku tvorí

záhrada terasovitého charakteru, kde v kontexte pamiatkovej obnovy proces sprístupňovania stále pokračuje, nakoľko tri hlavné veľké úrovne stále nie sú bezbariérovou prístupné.

Zámok je príkladom postupného uplatňovania *univerzálnej prístupnosti*, v rozsahu vyše 15 rokov. Jedným z prvých najväčších stavebných zásahov bola realizácia výťahu v objekte zámku už na začiatku rekonštrukcie (zámery 2002, stavebné realizácie začali 2004). Tento zásah vo vnútri dispozície cez tri nadzemné podlažia objektu, s prienikom cez klenbu nad prízemím dokazuje ochotu zainteresovaných úradov hľadať vo verejnom záujme kompromisy. Materiálové a konštrukčné a lokalizačné riešenie výťahu ako novotvaru zvyrazňuje význam analytického prístupu v pamiatkovej obnove.

Pri obnove Schloss Hofu nie je z hľadiska podpory univerzálneho navrhovania zaujímavý len výsledok, ale aj samotný proces: projektovanie, koordinácia, legislatívne schvaľovania dotknutými orgánmi verejnej správy a napokon výkon samotnej realizácie. Je potrebné spomenúť, že na základe intenzívneho záujmu rôznych združení sa administratíva práve teraz zaoberá štúdiami a projektami úprav pre zámok i ďalšie objekty a záhrady, ktoré by priniesli úpravu priestorov pre širší okruh osôb so zdravotným postihnutím. Ide o jednoduché úpravy až po stavebné zásahy do konštrukcií či už v interiéri alebo exteriéri. Manažment má vysoké nároky na výsledok z hľadiska funkčného, estetického ale aj pamiatkového, preto sa návrhy budú predkladať variantne voči prvým technickým nápadom.

Obr.3) Teleso výťahu na prízemí zámku, prestup cez klenbu do 2NP **b)** Teleso výťahu na 2NP. Realizácia z prvej fázy obnovy. Poloha bola určená logicky pri nástupnom schodišti do celej miestnosti, čím sa dosiahlo potrebné veľkorysé predpolie a zostalo celistvé vnímanie priestoru. Foto T.Varga, 08/2020.

3.3 Taliansko, prístupy a príklad Kolosea

Inšpiratívnym príkladom prípravy legislatívneho rámca pre implementovanie univerzálneho navrhovania a sprístupňovania historického dedičstva pre všetkých je prístup Talianska. Taliansko má na jednej strane obrovský pamiatkový fond a na druhej strane veľký spoločenský tlak na jeho čo najširšiu prezentáciu – či už z hľadiska ekonomického, ale aj sociologického. Taliansko patrí medzi krajiny s najrýchlejšie starnúcou populáciou, čo prirodzene znamená rýchlo sa zvyšujúce množstvo ľudí s rôznymi obmedzeniami. Počiatky tvorby legislatívneho rámca pre prístupnosť verejných budov siaha do začiatku sedemdesiatych rokov.

Čo sa týka oblasti starostlivosti o pamiatky, ministerstvo kultúry zriadilo v dobe podpisu Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím špeciálnu komisiu zloženú z pracovníkov ministerstva

kultúry, zástupcov univerzít, expertov a zástupcov priemyselných združení. Na základe ich expertízy bola vypracovaná a 28.3.2008 zverejnená vyhláška Ministerstva kultúry talianskej republiky "Usmernenia na prekonanie architektonických bariér na miestach kultúrneho záujmu".[06] Táto vyhláška pomenúva jednotlivé druhy kultúrneho dedičstva (historické parky, záhrady a archeologické parky; mestské priestory; monumentálne budovy a komplexy; sakrálne stavby; výstavné priestory, múzeá, archívy a knižnice) a stanovuje pre jednotlivé kategórie odporúčania na prekonávanie architektonických bariér. Pritom je dodržaný prístup, že architekt má možnosť - pri dodržiavaní niekoľkých normatívnych parametrov týkajúcich sa konkrétnych rozmerových aspektov – použiť kreatívne a alternatívne riešenia, ak dosiahne podobné alebo lepšie výsledky, ako sú tie predpísané. Základné pravidlá odstraňovania architektonických bariér je možné dobre vidieť na príklade monumentálneho komplexu rímskeho Kolosea, ktoré je súčasťou 77 hektárového archeologického komplexu. Ten navštívi ročne viac než 6 miliónov ľudí a prístupnosť je preto jednou z kľúčových záležitostí. Hlavnými problémami takýchto komplexov bývajú najmä nutnosť prekonania výškových rozdielov, nutnosť prekonania veľkých vzdialeností a s tým spojená únava a hygienické potreby návštevníkov, a potreba komunikačného systému, ktorý uľahčuje orientáciu návštevníkov a primerane popisuje a vysvetľuje predmety expozície.

V Koloseu a príľahlom archeologickom parku sú vchody riešené inkluzívne aj pre ľudí so zdravotným obmedzením. V samotnej budove Flaviánskeho amfiteátra boli inštalované dva celopresklené výťahy na sprístupnenie prvého a druhého podlažia. Bola pre ne nájdená poloha, v ktorej prišlo k najmenším zásahom do konštrukcie. Je zaujímavé pripomenúť, že výťah nie je pre Koloseum novým architektonickým prvkom – drevené výťahy na ľudský pohon boli v dobe jeho prevádzky využívané na prepravu účinkujúcich do arény.

Na pomoc pri prekonaní väčších vzdialeností je možné si pri vstupe požičať vozík. Pre špeciálne prípady majú elektrický golfový vozík na presun návštevníkov s obmedzenou pohyblivosťou. Takéto golfové vozíky uľahčujú aj pohyb bezpečnostných pracovníkov pri vykonávaní denných kontrol a pri riešení núdzových situácií. Kvôli možnosti oddýchnuť si je v areáli inštalovaných vyše 70 lavičiek a pície fontánky. K dispozícii sú samozrejme toalety, a to aj bezbariérové, ako aj s prebaľovacími pultami pre deti. Aby sa obmedzilo riziko vážnych zdravotných problémov pre ľudí s kardiovaskulárnymi problémami, je areál vybavený 11 defibrilačnými prístrojmi.

Aby sa v archeologickom parku a tiež v amfiteátri dobre orientovali všetci návštevníci, je tu nainštalovaných 11 taktilných (dotykových) panelov v talianskom, anglickom jazyku a v Braillovom písme. Pre nevidiacich – ale nielen im - slúži taktilná expozícia replík plastík z areálu Kolosea.

Tu si treba si uvedomiť všeobecný fakt, že „*taktilné prvky sú atraktívne pre všetkých návštevníkov a majú nenahraditeľný význam pre ľudí so zrakovým postihnutím. Dotýkanie sa predmetov rôznych tvarov a materiálov vytvára rozmanité reakcie.*“[07].

Pravidelne sa organizujú aj aktivity zamerané na nepočujúcich návštevníkov.

Ako novinku zaujímavú pre všetky vekové kategórie zaviedli v Koloseu možnosť virtuálnej prehliadky pomocou headsetu na virtuálnu realitu, ktorá vezme návštevníkov na exkurziu nielen v priestore, ale aj v čase. [08], [09].

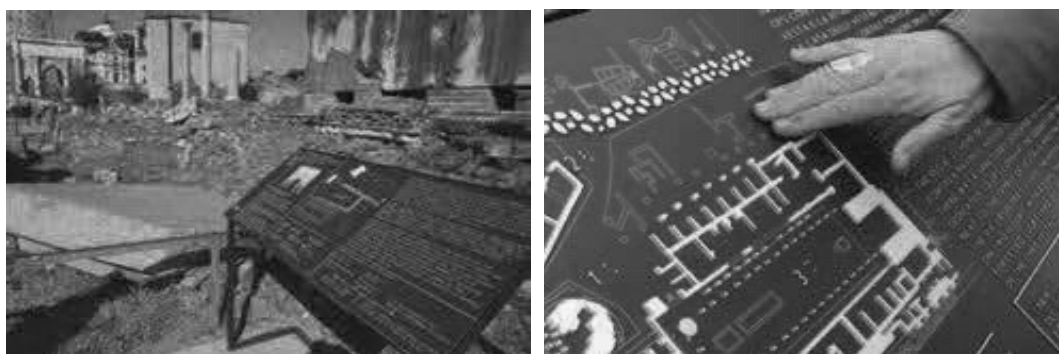
Obr.4: Koloseum a archeologický park - pamiatka prístupná pre všetkých.

Zdroj foto: disabili.com, claireinsicily.com

Obr.5: Výťahy v Koloseu – nový pre návštevníkov a historická replika pôvodného v rámci expozície.

Zdroj foto: progettoinclusivo.it, archeologiavocidalpassato.com

Obr. 6: Informačný systém – informácie sú po taliansky, anglicky a v Braillovom písme, tiež taktilné informácie o forme stavieb. Zdroj foto: denardismonaco.it

Obr. 7: a) Dotýkať sa je povolené – taktilná expozícia. b) Rehabilitačné cvičenia v areáli.

Zdroj foto: archeokids.it

Obr. 8: Využitie virtuálnej reality a fyzických modelov. foto: getyourguide.com, claireinsicily.com

4. Záver

Sme v situácii, kedy sa treba univerzálnemu navrhovaniu a jeho nárokom hlbšie a systematickejšie venovať aj v oblasti využívania našich pamiatkových objektov. Ako sme uviedli v úvode, tieto riešenia sú súčasťou architektonických návrhov s podporou profesií. Sporadické hľadanie riešení však nemusí vždy ísť správnou cestou. Na druhej strane, rozpor v záujmoch ochrany pamiatok a univerzálnej prístupnosti, ako ukazuje zahraničie, je len prvotný vnem čakajúci na nenásilné a trpezlivé rozuzlenie.

Akademická pôda, úrady, ministerstvá, samosprávy, projektanti, užívatelia, potrebujú vzájomnú kvalifikovanú informovanosť, návody, princípy a limity, aby sa jednak predišlo škodám, možno aj zbytočným konfliktom a strateným šanciam. Chceme vyzvať týmto príspevkom k spolupráci a diskusii zainteresované zložky, najmä pamiatkové úrady, ktorých skúsenosť s aplikáciou univerzálného navrhovania, či už pozitívna alebo negatívna, môže poslúžiť k odbornému zovšeobecneniu.

Príspevok je zverejnený v rámci národného projektu: Podpora univerzálneho navrhovania č. NFP312040APA3, realizovaného z podpory Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

Bibliografia

- [01] Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím. Zb.z. 317/2010, [cit. 2020-08-03]. URL: <<https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/uvod/legislativa/socialna-pomoc-podpora/dohovor-osn-pravach-osob-so-zdravotnym-postihnutim-opcny-protokol-sk-aj.pdf>>.
- [02] FILOVÁ, N. - ROLLOVÁ, L.: Human centered design of a children's museum. In : SWS Journal of Social Sciences and Art. Vol. 1, Iss. 2 (2019), s. 69. ISSN 2664-0104.
- [03] Nariadenie európskeho parlamentu a rady (eú) č. 1303/2013, Hlava I, Kapitola II, článok 55, bod 3, písm. I. URL: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1303&from=ES>>
- [04] Zákon o ochrane pamiatkového fondu , 49/2002 Zb.z., [cit. 2020-08-03]. URL: <https://www.pamiatky.sk/Content/Data/File/sluz_predpis/zakon-49-2002.pdf> .
- [05] Hrad Švihov bez bariér. URL: <<https://www.hradsvihov.cz/cs/cs/informace-pro-navstevniky/prohlidkove-okruhy/9380-hrad-bez-barier>> alebo komentované prohlídky <<https://www.npu.cz/cs/npu-a-pamatkova-pece/npu-jako-institute/akce/36601-komentovane-ukazky-z-prohlidky-svihov-bez-barier>>
- [06] Ministero per i Beni e le Attività Culturali: Linee Guida per i superamento delle barriere architettoniche nei luoghi di interesse culturale. Rím : Gangemi Editore, 2009. s. 206. ISBN 978-88-492-1794-0. Preklad: K. Macháčová.
- [07] ČEREŠŇOVÁ, Z. - FILOVÁ, N.: Univerzálne navrhovanie a multisenzorickosť v múzeách a galériách. In Múzeá a galérie bez bariér: Zborník príspevkov z konferencie. Dubnica nad Váhom, Slovensko : Dubnické múzeum, 2019, S. 26. ISBN 978-80-8200-055-2.
- [08] FERRANTI, Mirko: Visitare Roma in carrozzina: il report di viaggio con info su accessibilità, trasporti, alberghi e musei. 2019. [cit. 2020-08-28]. Preklad: K. Macháčová . URL: <<https://www.disabili.com/viaggi/articoli-viaggi-a-tempo-libero>>
- [09] Parco archeologico del Colosseo: Il Parco per tutti. 2020. [cit. 2020-08-28]. <URL: <https://parcocolosseo.it/visita/il-parco-per-tutti>>. Preklad: K. Macháčová.

The need of application of universal design in historic environment from the view of Convention on the Rights of Persons with Disabilities

Ing. arch. Beata Polomová, PhD.

Ing. arch. Klára Macháčová, PhD.

Ing. arch. Tibor Varga, PhD.

Fakulta architektúry a dizajnu STU Nám. Slobody 19, 812 45 Bratislava
beata.polomova@stuba.sk

Abstract

Besides the preservation and restoration, historical monument care is today closely related to the challenges of the universal design. In the context of social sustainability, the application of universal design is a relatively new topic in Slovakia, which is also connected to the making historical objects and projects of its restoration accessible to everyone. Slovak republic undertook to implement in its legislative the international "Convention on the Rights of Persons with Disabilities" in 2010 by the ratification. Clause 9 of the convention specifies the rights to the accessibility of these persons not only to the physical environment and transportation, but also to the information, communication technologies and other means and services. However, the implementation is still not sufficient. FAD STU recently started to solve a separate national project, which in the 1st stage analyse the state of the convention implementation abroad and its implementation to our regulations and professional practice. The contribution presents the basic information about prerequisites of universal design. The authors present the issues of the historical monuments abroad, especially in Italy.

Key words: monument restoration, universal design, convention

English translation: Ing. arch. Roman Hajtmanek, PhD.